

İçel Milletvekili Şahap Tol ile İstanbul Milletvekili Hâdi Hüsman'ın, Dilekçe Komisyonunun 26 . II . 1952 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1565 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair öner-geleri ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/231, 237)

27 . II . 1952

T . B . M . M . Yüksek Başkanlığına

Mülkiye Müfettişi Memduh İçöz'ün emeklilik işleminin iptaline dair Dilekçe Komisyonunun 26 . II . 1952 tarihli Haftalık Karar cetvelinin 1565 numaralı ve 6 . II . 1952 tarihli kararını doğru bulmamaktayım.

5434 sayılı Kanununun 39 ncu maddesinin (B) fıkrası ve bu fıkranın tefsirine dair olan Meclis kararı 30 seneyi dolduranların emekliye sevkî hakkında salâhiyettar mercilere mutlak bir tak-dir hakkı vermiştir. Müstedi bu takdirin götüye kullanıldığını iddia etmemiş olduğuna göre ya-nılan işlemin kanuna uygun olduğunu göstermektedir.

Hâdisede komisyonun vazifesi aneak teşriî murakabeyi temin etmek olup tasarrufu iptal etme-ye İhtüzük ve Anayasa hükümleri müsait olmadığından ve tasarruf bakana ait olduğu halde de davet edilmemiş bulunduğundan mezkûr kararın Yüksek Kamutayda tekrar görüşülmesini itirazen arz ve teklif ederim.

**İçel Milletvekili
Şahap Tol**

26 . II . 1952

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Dilekçe Komisyonunun Memduh İçöz hakkındaki 6 . II . 1952 tarihli ve 1565 sayılı Kararına iti-raz ediyorum. Kamutayda görüşülmesi için gereken muamelenin ifasını saygı ile rica ederim.

**İstanbul
Hâdi Hüsman**

Dilekçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Zat ve Kâğıtış. No. 11651

Dilekçe Ko. No. 10830

K. K. No. 4-231, 4-237

12 . IV . 1952

Yüksek Başkanlığa

İçişleri Bakanlığınca, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 39 neu maddesinin (B) fıkrasına tevfikan emekliye ayrılmış olan eski Mülkiye Müfettişi Memduh İçöz tarafından, bu idari tasarruf aleyhinde, Büyük Millet Meclisine serdohunan şikâyet üzerine, komisyonumuzca yapılan inceleme sonunda, sözü geçen tasarrufun iptaline mütedair olarak verilip 26 . II . 1952 gün ve 23 sayılı Haftalık Cetvelle neşredilen 6 . II . 1952 tarih ve 1565 numaralı karara karşı, İçel Milletvekili Şahap Tol ve İstanbul Milletvekili Hâdi Hüsman'ın süresi içinde itiraz etmiş olmalarına binaen bu bap-taki dosya tekrar incelendi.

Adları geçen milletvekillerinden Şahap Tol vâkı itirazında aynen: (5434 sayılı Kanunun 39 neu maddesinin (B) fıkrası ve bu fıkranın tefsirine dair olan Meclis kararı 30 seneyi dolduranların emekliye sevkı hakkında salâhiyettar mercilere mutlak bir takdir hakkı vermiştir. Müstedi bu takdirin kötüye kullanıldığını iddia etmemiş olduğuna göre yapılan işlemin kanuna uygun olduğunu kabul etmiştir. Hâdisede komisyonun vazifesi ancak teşriî murakabeyi temin etmek olup tasarrufu iptal eylemesine İçtüzük ve Anayasa hükümleri müsait değildir. Tasarruf Bakan tarafından yapıldığı halde kendisi dâvet edilmemiştir. Bu sebeplerden mezkûr kararın Kamutayca tekrar görüşülmesini arz ve teklif ederim) demektedir.

Diğer muteriz Hâdi Hüsman ise itirazında hiçbir sebep göstermemiş, sadece işin Kamutayca görüşülmesini istemiştir.

Bilindiği üzere Büyük Millet Meclisi, bu mevzu ile alâkalı 16 . V . 1951 gün ve 1728 sayılı kararında, memur statüsüne dâhil olup da haklarında mezkûr 39 neu maddenin (B) fıkrası uygulanmış bulunanların, yalnız görülen ve takdir edilen lüzumdan dolayı idari kaza merciine bağ vuramayacakları hususunu, bu fıkranın sevkı maksadına uygun olarak açıklamış bulunmaktadır.

Sözü geçen kararda ve bunun mâtuf ve müstenit bulunduğu komisyon raporlarıyla müzakerelere zabıtlarında, bu kabil tasarrufların teşriî murakabe ve müdahaleden de masun tutulduğunu belirten, hattâ ima ve işrap eden tek bir söze rastlanmamıştır.

Esas prensip bu, yani görülen ve takdir edilen lüzumdan dolayı kaza merciine müracaat imkânının mefkudiyeti olunca, teşriî organ olan Büyük Millet Meclisi tabiatıyla ve evleviyetle bu prensibin şümül ve ihatası dışında kalmış olur. Bununla beraber, İçtüzüğün 53 neu maddesinin 2 nei fıkrası, Bakanın tasdiğiyle tekemmül eden bu gibi muameleleri icranın son kararı diye vasıflandırmış ve bunları Dilekçe Komisyonunun bakabileceği işler arasına almıştır.

Büyük Meclise niyabeten vazife gören kurulumuz da, dilekçi Memduh İçöz hakkındaki idari tasarrufun, kaza merciinin murakabesine tâbi olmıyan bir mahiyet taşımakta olduğunu ve bu itibarla Tüzüğün 53 neu maddesinin bahsi geçen 2 nei fıkrası hükmünce komisyonumuzca incelenmesi gereken işlerden bulunduğunu göz önünde tutarak, mezkûr tasarrufa râi şikâyetin tetkiki hususunu görevi içinde görmüştür.

Esasa gelince; bahis mevzuu 1728 sayılı Meclis Kararının mesnetlerinden biri olan Bütçe Komisyonu raporunda, mezkûr 39 neu maddenin (B) fıkrası hükmünün 30 hizmet yılını dolduran her memur hakkında mutlak surette tatbik edileceğine dair bir kayıt mevcut, olmayıp, bu fıkranın ancak mânevi takatsizlikleri ve fikrî kudretsizlikleri tahakkuk eden ve 30 yılı doldurmuş ve artık kendilerinden istifade imkânları kalmadığına kanaat getirilmiş bulunan memurlara uygulanması lâzımlaştırıldığı açıkça beyan edilmiş ve bu beyan Meclis müzakereleri sırasında aynı komisyonun sözcüsü tarafından da şifâhen tekrar ve teyit olunmuştur.

Bu esaslî kaide ve prensibin, kanun vâzının

hakiki maksadından mülhem bulunduğu da yine bu bapta müzakere zabıtlarının ve komisyon raporlarının tetkikından anlaşılmiştir.

Komisyonumuz, Memduh İçöz'e ait tasarrufun ve bunun tekevvününe saik olan lüzum ve takdirin isabetli olup olmadığını araştırırken, yukarıda tesbit edilen kaide ve prensibi kendisine rehber ve mesnet ittihaz etmiştir.

Adı geçene ait sicil varakaları mündereca-tiyle Bakanlık mümessilinin vâkı beyan ve iza-hına nazaran mumaileyh Memduh İçöz, ne mâ-nevi takatsizliğe ne de fikrî kudretsizliğe düçar olmuştur. Bilâkis kendisinin tecrübeli, çalışkan ve vazifesinin ehli olduğu anlaşılmiş ve bu yolda-ki delillere inzımam eden viedani kanaat de mu-maileyh hakkında ancak bu suretle tecelli et-miştir.

Zikredilen 39 neu maddenin (B) fıkrası hük-münün tatbikında, yukarıda gösterilen iki esaslı sebep ve unsurun mevcudiyeti şart olduğuna ve idarenin hareket serbestisini kullanabilmesi de bu şartın tahakkuk etmesiyle mahdut ve mukay-yet bulunduğuna göre, bu iki sebep ve unsura dayanmayan tasarrufların kanunen bâtil olduk-larını kabul etmek mecburi ve zaruri olur.

Müstedî Memduh İçöz'e mütaallik tasarrufun da, bu iki sebep ve unsura istinat ettirilmediği-nin tesbit olunmuş bulunmasından dolayı, komis-yonumuzca iptali cihetine gidilmiştir.

Mumaileyh İçöz'ün şikâyetinde, hakkındaki lüzum ve takdirin isabetsizliği iddia edilerek, vâkı tasarrufun iptali istenmiş olmasına göre bu şikâyet, Şahap Tol'un itirazında beyan edildiği gibi, bahis mevzuu tasarrufa muvafakati asla ta-zammun etmemekte ve bu sebeple mezkûr şikâ-yete böyle bir mahiyet izafesine imkân görüle-meğindedir.

Yine bu itirazda yer alan ve teşriî murakabe-nin istimali keyfiyetinin, taallûk ettiği muamele veya kararın iptalini istilzam ettirmeyeceğine mütedair bulunan ifade münasebetiyle şu nâlâm

hakikatı tekrar eylemek isteriz : Her teşriî mu-rakabe, icabında, hâdisemizde olduğu gibi bir hukuki netice tevhit edebilir. Bu murakabenin böyle bir müeyyideden tecridi asla tasavvur ve mülâhaza olunamaz. Kaldı ki, Anayasa ve İctü-zükte Büyük Millet Meclisinden bu hakkı nez'eden bir hüküm de yoktur.

Bahis mevzuu tasarrufun bakan tarafından yapılmış olmasının, yine o bakan tarafından her hususta tam bir yetkiyi haiz olarak gönderilen temsileinin dinlenmesine mâni teşkil etmeyeceği bedihidir. Memduh İçöz'e ait işte de, İçişleri Bakanlığı, Özlük işleri Genel Müdür Vekili Salâ-hiyetli mümessil olarak izam etmiş ve Komisyonu-muz kararını, bu mümessili dinledikten sonra vermiştir. Bu itibarla, behemehal bakanın din-lenmesine katî bir zaruret olmadığı gibi, Komis-yonumuz da bizzat bakanı dinlemek lüzumunu duymamıştır.

Yukarıdaki izah ve tahlile göre, itiraza uğrı-yan komisyon kararı maddi ve kanuni delillere ve viedani kanaate müstenit olup, gerek Şahap Tol'un gerekse Hâdi Hüsman'ın itirazları, mâtufların mezkûr kararın kaldırılmasını mu-cip mahiyet ve kuvvette görülemediğinden, her iki itirazın reddi hususunun Kamutayın Yüksek tasvibine sunulmasını, işbu raporumuzla arz ve teklif ederiz.

Dilekçe Komisyonu Başkanı
ve bu rapor Sözcüsü

Maras
A. Aytemiz
Elâziğ
H. A. Yöney
Kayseri
Y. Z. Turgut
Malatya
A. K. Özbay
Trabzon
Müstenkifim
S. E. Alperen

Balıkesir
A. F. İşeri
Gümüşane
C. Baybura
Malatya
N. Ocakcioğlu
Maras
M. Özsoy
Yozgad
Y. Karşoğlu